ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Конкурсният изпит по български език се състои от три компонента, включващи четири задачи, всяка от които има равностойно участие при формирането на оценката.

Проверка на правописната култура

Проверява се равнището, на което кандидат-студентът владее нормите на книжовния правопис:

- правопис на думите и техните форми с оглед на гласните и съгласните и на закономерните им промени при изговора;
- използване на членуваните форми;
- употреба на малки и главни букви;
- правопис на бройни, степенувани и множествени форми;
- слято, полуслято и разделно писане на сложни и съставни думи.

1. **задача.** *Зачертайте с* X *неправилния правописен вариант в примерите*

(Примерен вариант – около 40-45 примера):

мек(о-у)ша(ф-в), прир(а-ъ)ст, ед(и-е)ница, дес(я-е)тка, изме(н-нн)ик, бе(зс-с-з)круп(у-о)лен, заг(ър-ръ)бвам, по(д-дд)(ръ-ър)жка и др.

2. **задача.** *Поправете допуснатите правописни и граматически грешки*

(Примерен вариант):

Никой не може голямото мемоарната литература
Никои неможе да отрече големото значение на мемуарната летература,

която всъщност представя историята историците
който в същност ни претставя изсторията не писана от изсториците, а от

непосредствени участници свидетели едностранни
непосредственни учасници или сведетели. Колкото и едностранни и

субективни понякога които някои хвърлят
собективни да са понекога погледите, който некой хора хфърлят към

ценна информация

миналото на своето общество, те ни дават цена инфомацийя за

героично-патриотичното болезненопечалното Мемоарната
героичнопатриотичното или болезненно печалното минало. Мемуарната

литература която сигурно старинните летописи
летература, който сигорно води началото си от старините Летописи, е

извънредно важният фактор в истината
изванредно важния фактур във диренето на истената.

В смисъл в гордее със Захари-Стояновите
Във тоя смисал всеки във нас се гордей с Захаристояновите "Записки по

българските въстания най-чудесната демонстрация
Българските възстания", които са най чодесната демонстрацийя на

високохудожествено
високо ходожественно написана книга. Познанието, което тези записки ни

дават надхвърля многократно историкът могъл
давът, натхвръля много-кратно всичко, което изсторика би могал да

каже Впоследствие историко-литературната
ни кажи. В послетствие историколитературната и

политико-административната действителност в
политико административната действителнос във България след

Освобождението мемоарна документалистика
освобождението ни дава обилна мемуарна докоменталистика от всяка

област живота в държавата
облас на животът във Държавата.

Проверка
на пунктуационната култура

За решаването на пунктуационната задача кандидат-студентите трябва да са усвоили добре правилата, свързани с употребата на препинателните знаци в простото и в сложното изречение.

а) Правилният избор на препинателните знаци вътре в **простото изречение** предполага познаване на:

- еднородните, повторените, обособените и вметнатите части;

- разграничаване на случаите на самостойна употреба на някои части;

- обозначаване на обръщението и др.

б) Пунктуационното оформяне на **сложното изречение** изисква познаване както на правилата за отбелязване на границата между съставящите го прости изречения, така и на изключенията от тях във връзка с:

- еднократната употреба на съюзи *и, да, или*;

- включването на подчинено въпросително изречение (косвен въпрос) в структурата на сложното изречение;

- присъствието на уточняващо наречие или отрицание пред съюзна дума;

- контактната позиция на съюзи, отнасяни към различни прости изречения в състава на сложното, и др.

3. задача. *Поставете липсващите препинателни знаци.*

(Примерен вариант):

Отбих се в единствената оцеляла къща до брега на реката за да помоля за чаша вода и видях на двора под сянката на една черница да седят мъж и жена. Старецът около деветдесетгодишен висок кокалест помръдваше с изкривените пръсти на босите си крака за да пропъди запълзелите по тях мухи и дялкаше нещо може би правеше чеп за бъчва а неговата събеседница седемдесетгодишна побеляла старица предеше и вретеното наедряло от грубата нишка подскачаше над скута ѝ.

Дворът беше широк с обхванат от къпини каменен зид. Къщата кой знае кога белосвана цялата на ивици от дъждовете се тулеше в шумата на два високи ореха. По циментовите стъпала които водеха към втория етаж имаше саксии с мушкато а цялото пространство между къщата и оградата беше изпълнено с жълти и оранжеви тикви една сияеща грамада която струваше ми се и през нощта изпълва с лъчите си тоя самотен дом в сринатото селище. Всичко наоколо беше буренясало сиво повяхнало само тоя двор сияеше от лавата на тиквите която се разпалваше в знойното пладне сякаш дълбоко от земята продължаваше да избликва златна магма а край нея без дори да усетят полъха на жарта ѝ съвсем спокойно седяха двамата последни жители на запустялото село.

Трети компонент – проверка на умението да се изгражда текст

Целта е да се провери умението на кандидат-студента да изгражда текст, като разсъждава по определен мотив. Като отправна точка на предлаганата тема може да послужи творчеството на някои от най-

популярните български писатели или свободно формулирана мисъл с нравствено-етичен, житейскофилософски или друг характер.

Изграденият текст трябва да придобие характер на завършено съчинение, да бъде добре композиран, информативен, да показва способността на автора му да разсъждава логично, свързано, да обосновава разгръщаните тези, да привежда доказателства, да прави изводи и да обобщава.

Специално внимание да се обърне на езиковия израз: оформяне на абзаците, съобразяване със стилистичната норма, добра езикова култура.

Съчинението да бъде в обем от 2 до 3 страници.

4. задача. *Напишете съчинение, интерпретиращо една от посочените мисли* (в обем не по-малък от две и не по-голям от три страници):
"Освен тебе и други хора живеят на земята" (Ел. Пелин)
"Ние сме във времето и времето е в нас"(В. Левски)

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. **Бонджолова, В., Ст. Буров.** Нови тестове за кандидат-студенти по български език 10 +. В .Търново, 2004.
2. **Буров, Ст., В. Бонджолова.** Правопис и препинателни знаци. Помагало с правила, упражнения и тестове. Експресно издание специално за кандидат-студенти. Велико Търново, Фелина, 2004.
3. **Георгиев, Ст.,** Правописен справочник на българския език. В. Търново, 1998.
4. **Георгиева, Ел. и др.,** Кратък правописен речник на българския книжовен език. София, 1989 (и сл. изд.).
5. **Илиева, М.,** Тестове по български език за кандидат-студенти. Варна, Славена, 2000.
6. **Илиева, М.,** Слято, полуслято и разделно писане. Варна, Славена, 2000.
7. **Илиева, М.** Да членуваме заедно. Варна, Славена, 2000.
8. **Илиева, М., Р. Радев,** Тестът и текстът в подготовката за кандидатстудентския изпит по български език. Варна, 2003.
9. **Крумова-Цветкова, Л.,** Речник на трудностите в българския език. София, Атлантис КЛ, 1998.
10. Нов правописен речник на българския език. София, БАН, 2002.
11. **Попов, Д., К. Симов, Св. Видинска.** Речник за правоговор, правопис, пунктуация. София, Атлантис КЛ, 1998.
12. **Правописен речник на съвременния български книжовен език.** София, БАН, 1983 (и сл. изд.).
13. **Цанков, К.** Езикова култура. V изд. В. Търново, 2008.
14. **Цанков, К.** Препинателните знаци. В. Търново, 1999.

ПИСМЕН КОНКУРСЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ТЕСТ

1. Подчертайте формите, които са написани правилно.

няколкомилионен	неколкомилионен	няколко милионен
Кирило-методиев	Кирило-Методиев	кирилометодиев
масленозелен	маслено зелен	маслено-зелен
кралимарковски	Крали-Марковски	Кралимарковски
Лъже-Ивайло	Лъжеивайло	лъже Ивайло
генерал майор	генералмайор	генерал-майор
гол голеничък	гол-голеничък	гол-голеничак
тас кебап	таскебап	тас-кебап
старобългарски	старо-български	старо български
самоовереност	самоуверенос	самоувереност
Софиянец	софиянец	софианец
напръсник	напръстник	напрастник
мошността	мощноста	мощността
пражола	пържола	пръжола
най прилича	най-прилича	най прилича
консултаций	консолтации	консултации
наслов	надслов	на слов
шестотин	шестстотин	шесстотин
необучен	не обучен	неубучен
обессърчавам	обезсарчавам	обезсърчавам

2. Открийте думите, които са написани погрешно, и направете необходимите поправки.

Климентовото Вероучение е сверявано много пъти и от Византийската, и от Римска църква. То се упира на блестящия философски трактат “за правата вяра”, завещан от Константин Кирил. Климент познава и фотиевите съчинения. Учителя владее до съвършенство цялото църковно каннонично надслетство, проверено и преговорено още в Византия, особенно подробно в годините на иконо-борството.

Ръвнището на богуслужението му получава най висока отценка в тогавашна Европа. Папа Иоан VIII го проверява чрез служби, в който учавства Климент, и писменно подвърждава, че непротиворечи на богусловската наука нито пеенето на литургията на славянски език, нито пък четене на светото евангелие.

В климентовата школа се изучават и две изскуства, обвързани пак със нуждите на църквата – песнопението и словестноста. За седем години са подготвени 3500 ученика. Климент е обърнат към обикновенният човек и към неговото благодентствие. Той дава на савремениците си и чисто практически знания – как се ублагородяват диви дръфчета.

3. Поставете пропуснатите препинателни знаци.

Пътят дотам ми беше познат водеше към родния ми край но влакът опушен стар раздрънкан бе поновому необикновен свеж и ярък. Гарата свирката на влака ръмженето на високоговорителя отекващо в предутринния въздух всичко отново и отново извикваше едно-единствено чувство все по-засилващо се. Тропотът на обувки тичащи по перона настойчивото монотонно дрънчене на гаровия звънец звънкият пукот на скъсаното ремъче на нечий дървен сандал яркият цвят на мандарината протегната някому от продавач това бяха сякаш намеци или знамения на онова необятно нещо в ръцете на което бях поверил съдбата си.

Всеки и най-незначителният детайл от гарата се фокусираше в господстващото чувство за раздяла за заминаване. Скоро перонът заплува назад бавно тържествено.

Усещах го с цялото си същество усещах как бетонната повърхност безизразна и бездушна се озарява от отблясъците на движението раздялата заминаването.

Полята се разстилаха смътно от двете страни на линията а ожънатите места имаха оттенък приличен на зеленикава плесен. Дебел слой слама местните селяни наричат това парна клетка пазеше от студа тънките стволове на дърветата чиито самотни силуети наподобяваха призраци. Понякога до прозореца на влака на фона на почти неразличимите сиви оризови полета изникваше отчетливо някоя могъща върба. Мокрите u листа висяха отпуснати и натежали от влагата и дървото се поклащаше леко в мъглата.

4. Напишете текст (от две до три страници) по една от следните теми:

• *Човекът – жертва или властелин на компютърната мрежа*

• *Изкуството да общуваш с различния*